
कविकुलगुरु - कालिदास - संस्कृत - विश्वविद्यालयः

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक
हस्तलिखित संग्रह

E

दाखल क्र M-2470 विषय ________

नांव श्री चंडीपूजा परिक्रम

लेखक/लिपीकार ________

पृष्ठ 169 to 220

काळ ________ पूर्ण/अपूर्ण पूर्ण

M-2470

॥ श्रीचंडीपूजा परिक्रम ॥

॥ श्रीचण्डीपूजाक्रमम् ॥

द्विराचम्य । प्राणानायम्य । श्रीमन्महागणाधिपतये नमः । इष्टदेवताभ्यो नमः ।...................... सर्वेष्वारब्धकार्येषु ...... ब्रह्मेशानजनार्दनाः ॥

गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरुर्देवो महेश्वरः ।
गुरुः साक्षात् परब्रह्म तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥

गुरून् नत्वा ।

देशकालोच्चारणम्.

श्रीमद्भगवतो महापुरुषस्य......शुभपुण्यतिथौ —

संकल्प.

" कुटुंबपरिवारसहितं मह्यं श्रीमहाकालीमहालक्ष्मीमहासरस्वतीपादपद्मोपरि शुद्धा अचला अमला अहेतुका भक्तिप्राप्त्यर्थं "

" कृतायाः नव (शत वा सहस्र) चंड्याख्यस्य कर्मणः सांगतासिद्ध्यर्थं सनवग्रह (वा सग्रहमखपूर्वकं) तद्दशांशेन हवनं तद्दशांशेन तर्पणं तद्दशांशेन मार्जनं च करिष्ये ॥

तदंगभूत स्वस्तिपुण्याहवाचनं (मातृकापूजनं नान्दीश्राद्धं) च करिष्ये ॥ "

महागणपतिपूजनम्. —तांदुळांवर सुपारी मांडून महागणपति पूजन करावें.

पुण्याहवाचनम्.

वास्तविक हें सर्व यजमानकृत्य आहे. जमल्यास सर्व पाठ करावें. निदान खालील गोष्टी ध्यानांत ठेवाव्या :—

'शिवापः संतु' करीत असतां मध्यें दोनदां बाहेर पाणी सोडावें लागतें:—

(१) बहिर्देशे, सर्वारिष्टनिरसनमस्तु ... दोनदां पाणी सोडायचें.
यत् पापं तत्प्रतिहतमस्तु ... ,, ,, ,,
कांहीं वेळानंतर, फिरून :—

(२) बहिरपः १ हता ब्रह्मद्विषः ... १ वेळां ,, ,,
२ हताः परिपन्थिनः ... ,, ,, ,,
३ हता अस्यकर्मणो विघ्नकर्तारः ,, ,, ,,
४ शत्रवः पराभवं यान्तु ... ,, ,, ,,
५ शाम्यंतु घोराणि ... ,, ,, ,,
६ शाम्यंतु पापानि ... ,, ,, ,,
७ शाम्यंत्वीतयः ... ,, ,, ,,

खालील मंत्र पाठ करून ठेवावा :—

॥ मह्यं सकुटुंबिने महाजनान्नमस्कुर्वाणाय आशीर्वचनमपेक्षमाणाय अद्य करिष्यमाण कर्मणः पुण्याहं भवन्तो ब्रुवन्तु ॥

किंवा

भो ब्राह्मणाः मम गृहे सद्यः करिष्यमाण नव (शत) चण्ड्याख्यस्य कर्मणः पुण्याहं भवन्तो ब्रुवंतु ॥

मातृकापूजनम्. — शाखापरत्वें गुरुजी सांगतील त्याप्रमाणें करावें.

नान्दीश्राद्धम्. — शाखापरत्वें गुरुजी सांगतील त्याप्रमाणें करावें.

याचे सुरवातीस आपले आईबाप व त्यांचे आईबाप यांपैकीं कोण जिवंत आहेत तें गुरुजीस सांगावें.

आचार्य व ब्रह्मावरण. — गुरुजी सांगतील त्याप्रमाणें करावें.

पंचगव्यकरण. गुरुजी मंत्र म्हणतील त्याप्रमाणें करावें.

तांबड्या गाईचें	गोमूत्र	८	मासे
पांढऱ्या ,,	गोमय	१६	,,
पिवळया ,,	दूध	१२	,,
निळया ,,	दहीं	१०	,,
काळया ,,	तूप	८	,,
		५४	मासे
याच्या अर्ध्यानें कुशोदक		२७	मासे

अशा तऱ्हेचे पदार्थ मिळत नसतील तर सर्व कपिल गाईचे घ्यावे.

शास्त्रांत जें सांगितलें आहे तें येथें दिलें आहे; व्यवहारांत काय जमतें तें पाहून गुरुजी सांगतील तें करावें.

दिग्बंधन. लाजासर्षपविकीरण. गुरुजी म्हणतील त्या मंत्रानें.

यज्ञभूमिप्रोक्षण. (पंचगव्यानें) गुरुजी मंत्र सांगतील त्या मंत्रानें.

टीप—यानंतर एक नीरांजन व उदबत्ती लावून ठेवावी.

आग्निस्थापनम्.

आचम्य। अस्मिन् कर्मणि स्थंडिलकर्म अग्निस्थापनं च करिष्ये।

अग्नि स्थापन केल्यावर ज्वाला दिसूं लागल्यावर त्यावर दुर्गायंत्र कल्पून त्याची मानसपूजा करावी.

नंतर "**अग्निध्यान**" करावें.

॥ प्रधानदेवता स्थापनपूजनम् ॥

आचम्य। प्राणानायम्य। अस्मिन् कर्मणि प्रधानदेवता स्थापन-पूजनं च करिष्ये।

आसनविधि.

"**ॐ पृथ्वि त्वया०**" या मंत्रानंतर आसनावर बसून हातांत अक्षता घेऊन आसनाखालीं टाकाव्या — "**ॐ अनंतासनाय नमः। ॐविमलासनाय नमः। ॐपद्मासनाय नमः। ॐकूर्मासनाय नमः।**"

भूतशुद्धि.

"अपक्रामंतु०। तीक्ष्णदंष्ट्र०।" या मंत्रानीं भूतशुद्धि करावी. नंतर "वामपादघातत्रयं कृत्वा।"

एकन्यास.

ॐ अस्य श्री नवार्ण मंत्रस्य । ब्रह्मविष्णुरुद्रा ऋषयः । गायत्र्युष्णिगनुष्टुभः छंदांसि । श्रीमहाकालीमहालक्ष्मीमहासरस्वत्यो देवताः । ऐं बीजम् । ऱ्हीं शक्तिः । क्लीं कीलकम् । श्रीमहाकालीमहालक्ष्मीमहासरस्वतीप्रीत्यर्थं जपे विनियोगः ।

ब्रह्मविष्णुरुद्रऋषिभ्यो नमः शिरसि ।

गायत्र्युष्णिगनुष्टुभः छंदोभ्यो नमः मुखे ।

श्रीमहाकालीमहालक्ष्मीमहासरस्वती देवताभ्यो नमः हृदि ।

ऐं बीजाय नमः गुह्ये । (हात धुवावा)

ऱ्हीं शक्तये नमः पादयोः ।

क्लीं कीलकाय नमः नाभौ ।

॥ मूल करन्यासः ॥

ॐ ऐं अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ ॐ ऱ्हीं तर्जनीभ्यां नमः ॥
ॐ क्लीं मध्यमाभ्यां नमः ॥ ॐ चामुंडायै अनामिकाभ्यां नमः ॥
ॐ विच्चे कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ ॐ ऐं ऱ्हीं क्लीं चामुंडायै विच्चे करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥

॥ मूल षडंगन्यासः ॥

ॐ ऐं हृदयाय नमः ॥ ॐ ऱ्हीं शिरसे स्वाहा ॥
ॐ क्लीं शिखायै वषट् ॥ ॐ चामुंडायै कवचाय हुं ॥
ॐ विच्चे नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ ॐ ऐं ऱ्हीं क्लीं चामुंडायै विच्चे अस्त्राय फट् ॥

॥ मूलाक्षरन्यासः ॥

ॐ ऐं नमः शिखायाम् ॥ ॐ ऱ्हीं नमः दक्षिण नेत्रे ॥
ॐ क्लीं नमः वाम नेत्रे ॥ ॐ चां नमः दक्षिणकर्णे ॥
ॐ मुं नमः वामकर्णे ॥ ॐ डां नमः दक्षिणनासापुटे ॥
ॐ यैं नमः वामनासापुटे ॥ ॐ विं नमः मुखे ॥
ॐ च्चें नमः गुह्ये ॥ (हात धुवावा)

मूलेन अष्टवारं व्यापकं कुर्यात् ।

दिग्वंदनम् ॥

ॐ ऐं प्राच्यै नमः ॥ ॐ ऱ्हीं आग्नेय्यै नमः ॥

ॐ क्लीं दक्षिणायै नमः ॥ ॐ चां नैर्ऋत्यै नमः ॥

ॐ मुं प्रतीच्यै नमः ॥ ॐ डां वायव्यै नमः ॥

ॐ यैं उदीच्यै नमः ॥ ॐ विच्चे ईशान्यै नमः ॥

ॐ ऐं ऱ्हीं क्लीं चामुंडायै विच्चे ऊर्ध्वायै नमः ॥

ॐ ऐं ऱ्हीं क्लीं चामुंडायै विच्चे अधरायै नमः ॥

ध्यानम् ॥

ॐ खड्गचक्रगदेषुचापपरिघान् शूलं भुशुंडीं शिरः ।
शंखं संदधतीं करैस्त्रिनयनां सर्वांगभूषावृताम् ॥
निलाश्मद्युतिमास्यपाददशकां सेवे महाकालिकाम् ।
यामस्तौत्स्वपिते हरौ कमलजो हंतुं मधुं कैटभम् ॥ १ ॥

ॐ अक्षस्रक्परशू गदेषु कुलिशं पद्मं धनुः कुंडिकाम् ।
दण्डं शक्तिमासिं च चर्म जलजं घंटां सुराभाजनम् ॥
शूलं पाशसुदर्शने च दधतीं हस्तैः प्रवालप्रभाम् ।
सेवे सैरिभमर्दिनीमिह महालक्ष्मीं सरोजस्थिताम् ॥ २ ॥

ॐ घण्टाशूलहलानि शंखमुसले चक्रं धनुः सायकम् ।
हस्ताब्जैर्दधतीं घनांतविलसच्छीतांशुतुल्यप्रभाम् ॥
गौरीदेहसमुद्भवां त्रिजगतामाधारभूतां महा–
पूर्वामत्र सरस्वतीमनुभजे शुंभादिदैत्यार्दिनीम् ॥ ३ ॥

मानसोपचारैः संपूज्य ॥

॥ करन्यासः ॥

ॐ खड्गिनी शूलिनी घोरा गदिनी चक्रिणी तथा ।
शंखिनी चापिनी बाणभुशुंडीपरिघायुधा ॥ अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥

ॐ शूलेन पाहि नो देवि पाहि खड्गेन चाम्बिके ।
घंटास्वनेन नः पाहि चापज्यानिःस्वनेन च ॥ तर्जनीभ्यां नमः ॥

ॐ प्राच्यां रक्ष प्रतीच्यां च चंडिके रक्ष दक्षिणे ।
भ्रामणेनात्मशूलस्य उत्तरस्यां तथेश्वरि ॥ मध्यमाभ्यां नमः ॥

ॐ सौम्यानि यानि रूपानि त्रैलोक्ये विचरंति ते ।
यानि चात्यंतघोराणि तै रक्षास्मांस्तथा भुवम् ॥ अनामिकाभ्यां नमः ॥

ॐ खड्गशूलगदादीनि यानि चास्त्रानि तेंऽबिके ।
करपल्लवसंगीनि तैरस्मान् रक्ष सर्वतः ॥ कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥

ॐ सर्वस्वरूपे सर्वेशे सर्वशक्तिसमन्विते ।
भयेभ्यस्त्राहि नो देवि दुर्गे देवि नमोऽस्तु ते ॥ करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥

॥ हृदयादिषडंगन्यासः ॥

ॐ खड्गिनी शूलिनी घोरा गदिनी चक्रिणी तथा ।
शंखिनी चापिनी बाणभुशुंडीपरिघायुधा ॥ हृदयाय नमः ॥

ॐ शूलेन पाहि नो देवि पाहि खड्गेन चाम्बिके ।
घंटास्वनेन नः पाहि चापज्यानिःस्वनेन च ॥ शिरसे स्वाहा ॥

ॐ प्राच्यां रक्ष प्रतीच्यां च चंडिके रक्ष दक्षिणे ।
भ्रामणेनात्मशूलस्य उत्तरस्यां तथेश्वरि ॥ शिखायै वषट् ॥

ॐ सौम्यानि यानि रूपाणि त्रैलोक्ये विचरंति ते ।
यानि चात्यंतघोराणि तै रक्षास्मांस्तथा भुवम् ॥ कवचाय हुं ॥

ॐ खड्गशूलगदादीनि यानि चास्त्राणि तेंऽबिके ।
करपल्लवसंगीनि तैरस्मान् रक्ष सर्वतः ॥ नेत्रत्रयाय वौषट् ॥

ॐ सर्वस्वरूपे सर्वेशे सर्वशक्तिसमन्विते ।
भयेभ्यस्त्राहि नो देवि दुर्गे देवि नमोस्तु ते ॥ अस्त्राय फट् ॥

॥ ध्यानम् ॥

ॐ विद्युद्दामसमप्रभां मृगपतिस्कंधस्थितां भीषणाम् ।
कन्याभिः करवालखेटविलसद्धस्ताभिरासेविताम् ॥
हस्तैश्चक्रदरालिखेटविशिखांश्चापं गुणं तर्जनीम् ।
बिभ्राणामनलात्मिकां शशिधरां दुर्गां त्रिनेत्रां भजे ॥ १ ॥

योनिमुद्रां प्रदर्श्य ।

ध्यायेत् ।

ॐ श्वेताननानीलभुजा सुश्वेतस्तनमंडला ।
रक्तमध्या रक्तपादा नीलजंघोरुरुन्मदा ॥ १ ॥
सुचित्रजघनाचित्रमाल्यांबरविभूषणा ।
चित्रानुलेपनाकांतिरूपसौभाग्यशालिनी ॥ २ ॥
अष्टादशभुजा पूज्या सा सहस्रभुजा सती ।
आयुधान्यत्र वक्ष्यन्ते दक्षिणाधः करक्रमात् ॥ ३ ॥
अक्षमाला च कमलं बाणोऽसिःकुलिशं गदा ।
चक्रं त्रिशूलं परशुः शंखो घण्टा च पाशकः ॥ ४ ॥
शक्तिर्दण्डश्चर्मचापं पानपात्रं कमण्डलुः ॥

असें ध्यान करून नंतर देवीचे आसनाखालीं —

<u>पृथ्वीपूजन.</u> "**महिद्यौ०**" या मंत्रानें पंचोपचारानें पृथ्वीपूजा करून नैवेद्य दाखवावा.

नंतर त्यावर सर्वतोभद्र मांडावे —

॥ सर्वतोभद्र स्थापनं पूजनं च ॥

"**अस्मिन् कर्मणि सर्वतोभद्रस्थ देवता स्थापनपूजनं चं करिष्ये ।**" भद्रस्थ देवतांचा क्रम व जागा आधीं नीट पाहून ठेवाव्या. येथें फक्त नामावाहन करावें; गुरुजींनीं गंधाचा टिळा लावावा व आपण आवाहनार्थे अक्षता वाहाव्या. सुरवातीसच भद्रावर अक्षता व त्यावर सुपाऱ्या मांडून भद्र तयार ठेवावे म्हणजे फार सोपें जातें. नामावाहन खालील प्रमाणें करावें :–

"**भो ब्रह्मन् इहागच्छ इह तिष्ठ ब्रह्मणे नमः ब्रह्माणं आवाहयामि।**"

(**देवताक्रम** खालील प्रमाणें. प्रत्येक नांवाचे शेवटीं '**नमः**' म्हणावें.)

(१) मध्ये. ॐ **ब्रह्मणे नमः**

(२) पांढरी वापी पूर्वादि.

पूर्व	ॐ **इंद्राय**	पश्चिम	ॐ **वरुणाय**
आग्नेय	ॐ **अग्नये**	वायव्य	ॐ **वायवे**
दक्षिण	ॐ **यमाय**	उत्तर	ॐ **सोमाय**
नैर्ऋत्य	ॐ **निर्ऋतये**	ईशान्य	ॐ **ईशानाय**

(३) लाल भद्र; पूर्वेकडील डावे बाजूपासून सुरवात.

पूर्व डावी	ॐ वसुभ्यो	पश्चिम उजवी	ॐ विश्वेदेवेभ्यो
पूर्व उजवी	ॐ रुद्रेभ्यो	पश्चिम डावी	ॐ पितृभ्यो
दक्षिण वर	ॐ आदित्येभ्यो	उत्तर खालीं	ॐ सर्पेभ्यो
दक्षिण खालीं	ॐ अश्विभ्याम्	उत्तर वरतीं	ॐ स्कंदाय

(४) शृंखला काळी, मधला चौकोन प्रथम; नंतर त्याच्या बाजूचे हिरव्या वल्लीमधील उत्तर प्रथम व दक्षिण मागून असे चौकोन; ईशान्य, आग्नेय, नैर्ऋत्य व वायव्य या क्रमानें.

ईशान्य काळी	ॐ वृषभाय	नैर्ऋत्य काळी	ॐ रोगेभ्यो
खालीं	ॐ विष्णवे	खालीं	ॐ समुद्रेभ्यो
वरतीं	ॐ दक्षाय	वरतीं	ॐ सरिद्भ्यो
आग्नेय काळी	ॐ दुर्गायै	वायव्य काळी	ॐ मरुत्भ्यो
वरतीं	ॐ स्वधायै	वरतीं	ॐ गणेशाय
खालीं	ॐ मृत्युंजयाय	खालीं	ॐ पृथिव्यै

(५) मध्यें, ब्रम्ह्याच्या उत्तरेस अष्टदळाच्या उत्तर पाकळीवर. ॐ मेरवे

(६) मध्याभोवतीं पिवळी परिधी, पूर्वादिअष्टदिक्षु.

पूर्व	ॐ वज्राय	पश्चिम	ॐ पाशाय
आग्नेय	ॐ शक्त्यै	वायव्य	ॐ अंकुशाय
दक्षिण	ॐ दण्डाय	उत्तर	ॐ गदायै
नैर्ऋत्य	ॐ खड्गाय	ईशान्य	ॐ त्रिशूलाय

(७) बाहेरच्या परिधीमधील आंतली पांढरी; पूर्वादि अष्टदिक्षु.

पूर्व	ॐ कश्यपाय	पश्चिम	ॐ गौतमाय
आग्नेय	ॐ अत्रये	वायव्य	ॐ जमदग्नये
दक्षिण	ॐ भारद्वाजाय	उत्तर	ॐ वसिष्ठाय
नैर्ऋत्य	ॐ विश्वामित्राय	ईशान्य	ॐ अरुंधत्यै

(८) बाहेरील मधली लाल परिधी; पूर्वादि अष्टदिक्षु.

पूर्व	ॐ सूर्याय	वायव्य	ॐ शुक्राय
आग्नेय	ॐ सोमाय	उत्तर	ॐ शनैश्चराय
दक्षिण	ॐ भौमाय		
नैर्ऋत्य	ॐ बुधाय	ईशान्य { आंत	ॐ राहवे
पश्चिम	ॐ बृहस्पतये	ईशान्य { बाहेर	ॐ केतवे

(९) बाहेरील शेवटची काळी परिधी; पूर्वादि अष्टदिक्षु.

पूर्व	ॐ **ऐंद्र्यै**	पश्चिम	ॐ **चामुण्डायै**
आग्नेय	ॐ **कौमार्यै**	वायव्य	ॐ **वैष्णव्यै**
दक्षिण	ॐ **ब्राम्है**	उत्तर	ॐ **माहेश्वर्यै**
नैर्ऋत्य	ॐ **वाराह्यै**	ईशान्य	ॐ **वैनायिक्यै**

सर्वांचें वैयक्तिक आवाहन झाल्यावर “**सर्वतोभद्रस्थदेवताभ्यो नमः स्नानं समर्पयामि।**” अशा प्रकारें पूर्ण पूजा करावी.—“**स्नान, गंध, हळद, कुंकु, नानापरिमल द्रव्यें, अक्षता, पुष्पें, धूप, दीप, नैवेद्य, तांबूल, दक्षिणा, प्रदक्षिणा, उत्तरार्दिक्यदीप व पुष्पांजली.**” शेवटीं “**अनया पूजया सर्वतोभद्रस्थदेवताः प्रीयन्ताम्।**” म्हणून उदक सोडावें.

टीप :—सर्वतोभद्र मांडलेच पाहिजेत असें नाहीं. मांडले तर त्यावर एक पंचा टाकून त्यावर तांदूळ घालून त्यावर कलश ठेवावा. मांडले नाहीं तर आसनावर थोडे तांदूळ ठेऊन त्यावर कलश ठेवावा.

कलशस्थापनं पूजनं च.

कलशाशेजारीं वर ठेवावयाचें ताम्हन तयार ठेवावें. ताम्हनांत तांदूळ भरून त्यावर दुर्गायंत्र काढावें. (यंत्र—त्रिकोण, षट्कोण, वर्तुल, अष्टदल व तीन भूपुरें.) तसेंच देवी, शंख व घंटा आणून ठेवावींत.

कलशांत "वस्तू घालण्याचे मंत्र" झाल्यावर त्यावर पूर्णपात्र (यंत्र काढलेलें ताम्हन) ठेवावें; नंतर "**तत्त्वायामि०** ।" या मंत्रानें वरुणास आवाहन करून "**सर्वोपचारार्थे गंधाक्षतपुष्पं समर्पयामि**" असें ह्मणून पूर्णपात्रावर वाहून "**कलशस्य० । देवदानव०** ।" या मंत्रांनीं प्रार्थना करावी. नंतर "कलशाचे आंत देवीचें **मानसिक ध्यान** करावें."

पृथ्वीपूजन.

भांडें पळी बाजूस करून त्या जागेवर "**मह्यिद्यौः०**" या मंत्रानंतर "**पृथ्व्यै नमः गंधाक्षतपुष्पं समर्पयामि** ।" म्हणून वाहावें. नंतर त्यावर भांडें पळी ठेवावीं; हें भांडें पूजासंपेतों या जागेवरून हलवितां येत नाहीं.

कलशपूजन.

वरील भांड्यांतील पाणी वरुण समजून त्यांत "**कलशस्थ वरुणाय नमः सर्वोपचारार्थे गंधाक्षतपुष्पं, बिल्वदलं, दुर्वांकुरं समर्पयामि।**" म्हणून वाहावें. नंतर "**कलशस्य०**" या मंत्रानें प्रार्थना करून त्यावर "**धेनुमुद्रा करावी.**"

शंखपूजन.

"**शंखं चन्द्रार्क०**" या मंत्रानंतर "**शंखायनमः सर्वोपचारार्थे गंधपुष्पतुलसीपत्रं समर्पयामि**" म्हणून वाहावें. शंखमुद्रा करावी. शंख पाण्यानें भरून त्यांतील पाणी कलशामध्यें थोडें घालून कलशांतील पाण्यानें "**अपवित्रः०**" या मंत्रानें "स्वतःवर व पूजासंभारावर प्रोक्षण करावें."

घंटापूजन.

"**आगमार्थं तु०**" या मंत्रानंतर "**घंटायैनमः सर्वोपचारार्थे गंधाक्षतपुष्पं समर्पयामि**" म्हणून वाहावें. घंटामुद्रा करावी. घंटानाद करावा.

दीपपूजन.

उजव्या बाजूस नीरांजन व डाव्या बाजूस समई; पूजाक्रम पण असाच. दिवे लावल्यावर। —"**दीपाय नमः सर्वोपचारार्थें गंधाक्षतपुष्पं समर्पयामि।**" म्हणून वाहून दीपप्रार्थना करावी.

"भो दीप देविरूपस्त्वं कर्मसाक्षी ह्यविघ्नकृत्।
यावत्कर्म समाप्तिः स्यात् तावत्त्वं सुस्थिरो भव॥

टीप — ध्यानांत ठेवावें कीं दीप हे शेवटपर्यंत विझतां कामा नयेत.

पीठपूजा

(टीप. हातांत अक्षता घेऊन त्या, त्या त्या ठिकाणीं वहाव्या - पूर्णपात्रांत यंत्र काढलेलें असतें त्यावर - त्यालाच पीठ समजावयाचें.)

प्रत्येक नांवाचे शेवटीं नमः म्हणावें—जसें ॐ गुं गुरुभ्यो नमः।

"अस्मिन् कर्मणि पीठपूजां करिष्ये।"

(१.) देवी दक्षिणे

ॐ गुं गुरुभ्यो नमः	**ॐ पं परात्परगुरुभ्यो**
ॐ पं परमगुरुभ्यो	**ॐ पं परमेष्ठिगुरुभ्यो**

(२.) देवी वामे ... ... ॐ गं गणपतये
ॐ दुं दुर्गायै
ॐ क्षं क्षेत्रपालाय

(३.) मध्ये

ॐ आधारशक्त्यै	ॐ अमृतार्णवाय
ॐ मूलप्रकृत्यै	ॐ रत्नद्वीपाय
ॐ कालाग्निरुद्राय	ॐ हेमगिरये
ॐ महामंडूकाय	ॐ नंदनोद्यानाय
ॐ कूर्माय	ॐ मणिभूम्यै
ॐ वराहाय	ॐ रत्नमंडपाय
ॐ अनंताय	ॐ कल्पतरवे
ॐ भूम्यै	ॐ रत्नसिंहासनाय

(४.) आग्नेयादि कोणेषु

ॐ धर्माय	ॐ वैराग्याय
ॐ ज्ञानाय	ॐ ऐश्वर्याय

(५.) पूर्वादि दिक्षु

ॐ अधर्माय	ॐ अवैराग्याय
ॐ अज्ञानाय	ॐ अनैश्वर्याय

(६.) ऊर्ध्वम् .... | ॐ ब्रह्मणे

(७.) अधः .... | ॐ अनंताय

(८.) मध्ये

ॐ वास्तुपुरुषाय	ॐ तं तमसे
ॐ सं सत्त्वाय	ॐ मां मायायै
ॐ रं रजसे	ॐ विं विद्यायै

(९.) पूर्वाद्यष्टदिक्षु

ॐ ओंकारगिरीपीठेश्वरसहितां ओंकारगिरीपीठेश्वर्यंबापादुकां पूजयामि
ॐ उड्डियाणपीठेश्वरसहितां उड्डियाणपीठेश्वर्यंबापादुकां पूजयामि
ॐ मातृकापीठेश्वरसहितां मातृकापीठेश्वर्यंबापादुकां पूजयामि
ॐ जालंधरपीठेश्वरसहितां जालंधरपीठेश्वर्यंबापादुकां पूजयामि

ॐ कोल्हागिरिपीठेश्वरसहितां कोल्हागिरिपीठेश्वर्यंबापादुकां पूजयामि
ॐ पूर्णगिरिपीठेश्वरसहितां पूर्णगिरिपीठेश्वर्यंबापादुकां पूजयामि
ॐ संहारगिरिपीठेश्वरसहितां संहारगिरिपीठेश्वर्यंबापादुकां पूजयामि
ॐ कामरूपपीठेश्वरसहितां कामरूपपीठेश्वर्यंबापादुकां पूजयामि

(१०.) पूर्वादि चतुर्दिक्षु

ॐ गं गणेशाय	ॐ पां पादुकाभ्यो
ॐ क्षं क्षेत्रपालाय	ॐ बं बटुकेभ्यो

(११.) आग्नेयादि विदिक्षु

ॐ जं जयायै	ॐ जं जयंत्यै
ॐ विं विजयायै	ॐ अं अपराजितायै

(१२.) तत्रैव

ॐ अग्निमुखवेतालाय	ॐ ज्वालामुखवेतालाय
ॐ प्रेतवाहनवेतालाय	ॐ धूम्राक्षवेतालाय

(१३.) तत्रैव

ॐ कंदाय	ॐ दलेभ्यो
ॐ नालाय	ॐ केसरेभ्यो

(१४.) तत्रैव

ॐ कर्णिकायै	ॐ उं सोममंडलाय
ॐ अं सूर्यमंडलाय	ॐ मं वह्निमंडलाय

(१५.) तत्रैव

ॐ अं आत्मने	ॐ पं परमात्मने
ॐ उं अंतरात्मने	ॐ उं ज्ञानात्मने

(१६.) पूर्वे

ॐ विं विष्णुमायायै	ॐ निं निद्रायै
ॐ चें चेतनायै	ॐ क्षुं क्षुधायै
ॐ बुं बुद्ध्यै	

(१७.) दक्षिणे

ॐ छां छायायै	ॐ क्षां क्षांत्यै
ॐ शं शक्त्यै	ॐ जां जात्यै
ॐ तृं तृष्णायै	ॐ लं लज्जायै

(१८.) पश्चिम

ॐ शां शांत्यै	ॐ लं लक्ष्म्यै
ॐ श्रं श्रद्धायै	ॐ धृं धृत्यै
ॐ कां कांत्यै	ॐ वृं वृत्त्यै

(१९.) उत्तरे

ॐ स्मृं स्मृत्यै	ॐ मां मातृकायै
ॐ दं दयायै	ॐ भ्रां भ्रांत्यै
ॐ तुं तुष्ट्यै	ॐ ह्रीं सर्वशक्तिकमलासनाय
ॐ पुं पुष्ट्यै	ॐ सर्वात्मसंयोगयोगपीठात्मने

देवीस्थापनम्. घरची पूजेंतील देवी असल्यास ती सरळ पूर्णपात्रांत ठेवावी. सिद्धयंत्र असल्यास देवीऐवजीं तें पूर्णपात्रांत ठेवावें. नवी मूर्ति ठेवायची असल्यास येथें तिची प्राणप्रतिष्ठा करावी लागते. (हा प्रकार येथें दिला नाहीं.)

आवाहनम्. "**ततो हृदिस्थां सपरिवारां ज्योतिर्मयीं महालक्ष्मीं ध्यात्वा।**"

१. **ॐ सहस्रशीर्षा०**" हा मंत्र म्हणावा. मग —

"**आगच्छ वरदे देवि दैत्यदर्पनिषूदिनि ।**
पूजां गृहाण सुमुखि नमस्ते शंकरप्रिये ॥ १ ॥
दुर्गे देवि समागच्छ सान्निध्यमिह कल्पय ।
बलिपूजां गृहाण त्वं अष्टाभिः शक्तिभिः सह ॥ २ ॥"

असें म्हणून "**मूलमंत्रानें** देवीस फूल वाहावें" म्हणजे आवाहन झालें. नंतर मूर्तीवर मूलषडंगन्यास करावा.

पात्रासादनम्. चार पात्रें पश्चिम पूर्व क्रमानें डाव्या बाजूस ठेवावीं. पात्रांतील पदार्थ वरील क्रमानें — (१) सर्षप, काळे तीळ, दूर्वा त्रिदळें; (२) नुसते जव; (३) एक सबंध जायफळ, थोड्या लवंगा व कंकोळ व (४) दही, मध व तूप.

नंतर प्रत्येक पात्रांत दोन पळ्या पाणी घालावें, नंतर "**पात्रस्थदेवताभ्यो नमः गंधाक्षतपुष्पं समर्पयामि**" म्हणून प्रत्येक पात्रांत टाकून "**धूपं, दीपं, नैवेद्यं समर्पयामि**" असें म्हणून "**अनेन पात्रस्थदेवताः प्रीयन्ताम्**" म्हणून उदक सोडावें.

देवीपूजा. प्रथम देवी खालीं ताह्मनांत घ्यावी. **ध्यानम्.** सर्वमंगलमांगल्ये शिवे सर्वार्थसाधिके॥ शरण्ये त्र्यंबके गौरि नारायणि नमोस्तुते ॥

२. ॐ **पुरुष एवेदं॰** **आसनार्थे** पुष्पं समर्पयामि ।
३. ॐ **एतावानस्य॰** **पाद्यं** समर्पयामि । (पहिलें पात्र).
४. ॐ **त्रिपादूर्ध्व॰** **अर्घ्यं** समर्पयामि । (दुसरें पात्र).
५. ॐ **तस्माद्विराल॰** **आचमनं** समर्पयामि । (तिसरें पात्र).
६. ॐ **देवस्यत्वा॰** **मधुपर्कं** समर्पयामि । (चौथें पात्र).

७. ॐ यत्पुरुषेण० **मलापकर्षस्नानं** समर्पयामि। (नुसतें पाणी).

८. ॐ आप्याय० **दुग्धस्नानं** समर्पयामि।

("दुग्धस्नानान्तरेण शुद्धोदकं समर्पयामि। शुद्धोदकस्नानांतरेण आचमनीयं समर्पयामि। सर्वोपचारार्थे गंधाक्षतपुष्पं समर्पयामि"। हा क्रम पुढें सर्व स्नानांबाबत घ्यावयाचा.)

९. ॐ दधिक्रा० **दधिस्नानं** स० ,,

१०. ॐ घृतं० **घृतस्नानं** स० ,,

११. ॐ मधुवाता० **मधुस्नानं** स० ,,

१२. ॐ स्वादु० **शर्करास्नानं** स० ,,

१३. ॐ गंधद्वारां० **गंधोदकस्नानं**० स० ,,

१४. ॐ कनिक्रद० **अभ्यंगस्नानं** स० ,,

(यांत प्रथम **सुगंधि तेल** व **थोडी हळद** लावून मग **गरम पाण्यानें** स्नान घालणें)

१५. ॐ आपोहिष्ठा० **शुद्धोदकस्नानं** आचमनीयं च स०

नंतर—

चंदनं, अक्षतान्, हरिद्राकुंकुमं, पुष्पं, धूपं, दीपं, नैवेद्यं समर्पयामि ।

"अनेन पूर्वाराधनेन श्रीमहाकालीमहालक्ष्मीमहासरस्वती-देवताः प्रीयन्ताम् ।" उत्तरे निर्माल्यं विसृज्य ।

अभिषेकम्.

अभिषेकं कुर्यात् । "पुरुषसूक्त व **श्रीसूक्तानें"** देवीस अभिषेक करावा; नंतर **"शंखोदक"** घालावें व देवीस पुसून पीठावर ठेवावें.

प्रतिष्ठापनम्.

"तदस्तु मित्रा०" हा मंत्र म्हणावा व **"प्रतिष्ठापनार्थे अक्षतान् समर्पयामि ।"** म्हणून अक्षता वाहाव्या.

पूजा – पूढें चालू.

१६. **ॐ तं यज्ञं० — वस्त्रं** समर्पयामि ।

१७. **ॐ तस्माद्यज्ञा० — सौभाग्यलंकारान् समर्पयामि ।** वाणाचें सामान वाहावें—५ हिरव्या बांगड्या, एक ताडपत्राची बांगडी, १ कुंकवाचा व १ हळदीचा करंडा, १ आरसा, १ मंगळसूत्र, १ फणी व कज्जल.

१८. ॐ गंधद्वारां० — चंदनं, हरिद्राकुंकुमं, सिंदुरं स०
१९. ॐ अहिरिव० — नानापरिमलद्रव्याणि (बुक्का, अत्तर) स०
२०. ॐ अक्षन्नमी० — अलंकारार्थे अक्षतान् स०
२१. ॐ तस्मादश्वा०—बिल्वपत्रं, तुलसीदलं, दूर्वांकुराणि, विविध पुष्पाणि स०

अंगपूजा. (कुंकुम किंवा पुष्प किंवा अक्षता प्रत्येक नामाला वाहाव्या.)

ॐ दुर्गायै नमः	पादौ	पूजयामि
ॐ गिरिजायै०	गुल्फौ	,,
ॐ अपर्णायै०	जानुनी	,,
ॐ हरिप्रियायै०	ऊरू	,,
ॐ पार्वत्यै०	कटिं	,,
ॐ आर्यायै०	नाभिं	,,
ॐ जगन्मात्रे०	उदरं	,,
ॐ मंगलायै०	कुक्षिं	,,
ॐ शिवायै०	हृदयं	,,
ॐ माहेश्वर्यै०	कंठं	पूजयामि
ॐ विश्ववंद्यायै०	स्कंधौ	,,
ॐ काल्यै०	बाहू	,,
ॐ आद्यायै०	हस्तौ	,,
ॐ वरदायै०	मुखं	,,
ॐ सुवाण्यै०	नासिकां	,,
ॐ कमलाक्ष्यै०	नेत्रे	,,
ॐ अंबिकायै०	शिरः	,,
ॐ देव्यै०	सर्वांगं	,,

अष्टोत्तरशतनामानि.

कुंकुम किंवा अक्षता किंवा फुलें प्रत्येक नामाला वाहावीं. प्रत्येक नावाचे शेवटीं नमः म्हणावें.

१ ॐ माहेश्वर्यै नमः
२ ॐ महादेव्यै०
३ ॐ जयंत्यै०
४ ॐ सर्वमंगलायै०
५ ॐ लज्जायै०
६ ॐ भगवत्यै०
७ ॐ वंद्यायै०
८ ॐ भवान्यै०
९ ॐ पापनाशिन्यै०
१० ॐ चंडिकायै०
११ ॐ कालरात्र्यै०
१२ ॐ भद्रकाल्यै०
१३ ॐ अपराजितायै०
१४ ॐ महाविद्यायै०
१५ ॐ महामेधायै०
१६ ॐ महामायायै०
१७ ॐ महाबलायै०
१८ ॐ कात्यायन्यै०
१९ ॐ जयायै०
२० ॐ दुर्गायै०
२१ ॐ मंदारवनवासिन्यै०
२२ ॐ आर्यायै०
२३ ॐ गिरिसुतायै०
२४ ॐ धात्र्यै०
२५ ॐ महिषासुरघातिन्यै०
२६ ॐ सिद्धिदायै०
२७ ॐ बुद्धिदायै०
२८ ॐ नित्यायै०

२९ ॐ वरदायै०
३० ॐ वरवर्णिन्यै०
३१ ॐ अंबिकायै०
३२ ॐ सुखदायै०
३३ ॐ सौम्यायै०
३४ ॐ जगन्मात्रे०
३५ ॐ शिवप्रियायै०
३६ ॐ भक्तसंतापसंहर्त्र्यै०
३७ ॐ सर्वकामप्रपूरिण्यै०
३८ ॐ जगत्कर्त्र्यै०
३९ ॐ जगद्धात्र्यै०
४० ॐ जगत्पालनतत्परायै०
४१ ॐ अव्यक्तायै०
४२ ॐ व्यक्तरूपायै०
४३ ॐ भीमायै०
४४ ॐ त्रिपुरसुंदर्यै०
४५ ॐ अपर्णायै०
४६ ॐ ललितायै०
४७ ॐ वेद्यायै०
४८ ॐ पूर्णचंद्रनिभाननायै०
४९ ॐ चामुंडायै०
५० ॐ चतुरायै०
५१ ॐ चंद्रायै०
५२ ॐ गुणत्रयविभाविन्यै०
५३ ॐ हेरंबजनन्यै०
५४ ॐ काल्यै०
५५ ॐ त्रिगुणायै०
५६ ॐ यशोधारिण्यै०
५७ ॐ उमायै०
५८ ॐ कलशहस्तायै०
५९ ॐ दैत्यदर्पनिषूदिन्यै०
६० ॐ बुद्ध्यै०

६१ ॐ कांत्यै०
६२ ॐ क्षमायै०
६३ ॐ शांत्यै०
६४ ॐ पुष्ट्यै०
६५ ॐ तुष्ट्यै०
६६ ॐ धृत्यै०
६७ ॐ मत्यै०
६८ ॐ वरायुधधरायै०
६९ ॐ धीरायै०
७० ॐ गौर्यै०
७१ ॐ शाकंभर्यै०
७२ ॐ शिवायै०
७३ ॐ अष्टसिद्धिप्रदायै०
७४ ॐ वामायै०
७५ ॐ शिववामांगवासिन्यै०
७६ ॐ धर्मदायै०
७७ ॐ धनदायै०
७८ ॐ श्रीदायै०
७९ ॐ कामदायै०
८० ॐ मोक्षदायै०
८१ ॐ अपरायै०
८२ ॐ चित्स्वरूपायै०
८३ ॐ चिदानंदायै०
८४ ॐ जयश्रियै०
८५ ॐ जयदायिन्यै०
८६ ॐ सर्वमंगलमांगल्यायै०
८७ ॐ जगत्त्रयहितैषिण्यै०
८८ ॐ शर्वाण्यै०
८९ ॐ पार्वत्यै०
९० ॐ धन्यायै०
९१ ॐ स्कंदमात्रे०
९२ ॐ अखिलेश्वर्यै०

९३ ॐ प्रपन्नार्तिहरायै०
९४ ॐ देव्यै०
९५ ॐ सुभगायै०
९६ ॐ कामरूपिण्यै०
९७ ॐ निराकारायै०
९८ ॐ साकारायै०
९९ ॐ महाकाल्यै०
१०० ॐ सुरेश्वर्यै०
१०१ ॐ शर्वाण्यै०
१०२ ॐ श्रद्धायै०
१०३ ॐ ध्रुवायै०
१०४ ॐ कृत्त्यायै०
१०५ ॐ मृडान्यै०
१०६ ॐ भक्तवत्सलायै०
१०७ ॐ सर्वशक्तिसमायुक्तायै०
१०८ ॐ शरण्यायै०
१०९ ॐ सर्वकामदायै०

आवरण पूजा.

टीप. अक्षता वाहावयाच्या; नंतर "गंधाक्षतपुष्पं, धूपं, दीपं, नैवेद्यं समर्पयामि" अशी प्रत्येक आवरणाचे शेवटीं पूजा करावयाची; व नंतर "अनेन श्रीमहाकालीमहालक्ष्मी-महासरस्वती प्रीयंताम्" असें म्हणून प्रार्थना करावयाची.

प्रत्येक नांवाचे शेवटीं "नमः" म्हणावें.

(१.) देव्या दक्षिणे ॐ ऐं महाकाल्यै विच्चे नमः

वामे ॐ ह्रीं महालक्ष्म्यै विच्चे

पुरतः ॐ क्लीं महासरस्वत्यै विच्चे

टीप. पंचोपचार पूजा व "अनेन श्रीमहाकाली... प्रीयंताम्" असें म्हणणें.

आभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले ॥
भक्त्या समर्पयेत्तुभ्यं प्रथमावरणार्चनम् ॥ १ ॥

(२.) वामे ॐ ह्रूं महिषाय

दक्षिणे ॐ क्षौं सिंहाय

पुरतः ॐ गं गणपतये

ॐ ह्रुं कालाय

पश्चात् ॐ ह्रूं मृत्यवे

टीप. पंचोपचार पूजा व "अनेन श्रीमहाकाली...प्रीयंताम्" असें म्हणणें.

आभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले ॥
भक्त्या समर्पयेत्तुभ्यं द्वितीयावरणार्चनम् ॥ २ ॥

(३.) षट्दलेषु पूर्वक्रमेण

ॐ ऱ्हीं रुद्राय	ॐ श्रीं लक्ष्म्यै
ॐ ऱ्हीं गौर्यै	ॐ ऐं ब्रह्मणे
ॐ श्रीं विष्णवे	ॐ ऐं सरस्वत्यै

टीप. पंचोपचार पूजा व "अनेन श्रीमहाकाली...प्रीयंताम्" असें म्हणणें.

आभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले ॥

भक्त्या समर्पयेत्तुभ्यं **तृतीया**वरणार्चनम् ॥ ३ ॥

(४.) षट्दलेषु पूर्वक्रमेण

ॐ ऱ्हां हृदयाय	ॐ ऱ्हैं कवचाय
ॐ ऱ्हीं शिरसे	ॐ ऱ्हौं नेत्रत्रयाय
ॐ ऱ्हूं शिखायै	ॐ ऱ्हः अस्त्राय

टीप. पंचोपचार पूजा व "अनेन श्रीमहाकाली...प्रीयंताम्" असें म्हणणें.

आभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले ॥

भक्त्या समर्पयेत्तुभ्यं **चतुर्था**वरणार्चनम् ॥ ४ ॥

(५.) षट्दलेषु पूर्वक्रमेण

ॐ गु गुरुभ्यो	ॐ हरये
ॐ पं परमगुरुभ्यो	ॐ हराय
ॐ पं परमेष्ठिगुरुभ्यो	ॐ गणेशाय

टीप. पंचोपचार पूजा व "अनेन श्रीमहाकाली...प्रीयंताम्" असें म्हणणें.

आभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले ॥
भक्त्या समर्पयेत्तुभ्यं **पंचमा**वरणार्चनम् ॥ ५ ॥

(६.) षट्दलेषु पूर्वक्रमेण

ॐ नं नंदजायै	ॐ दुं दुर्गायै
ॐ रं रक्तदंतिकायै	ॐ भीं भीमायै
ॐ शां शाकंभर्यै	ॐ भ्रां भ्रामर्यै

टीप. पंचोपचार पूजा व "अनेन श्रीमहाकाली...प्रीयंताम्" असें म्हणणें.

आभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले ॥
भक्त्या समर्पयेत्तुभ्यं **षष्ठा**वरणार्चनम् ॥ ६ ॥

(७.) अष्टदलेषु पूर्वक्रमेण

ॐ ब्रां ब्राम्ह्यै	ॐ वां वाराह्यै
ॐ मां माहेश्वर्यै	ॐ इं इंद्राण्यै
ॐ कौं कौमार्यै	ॐ नां नारसिंह्यै
ॐ वैं वैष्णव्यै	ॐ चां चामुंडायै

टीप. पंचोपचार पूजा व "अनेन श्रीमहाकाली...प्रीयंताम्" असें म्हणणें.

आभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले ॥
भक्त्या समर्पयेत्तुभ्यं **सप्तमा**वरणार्चनम् ॥ ७ ॥

(८.) अष्टदलेषु पूर्वक्रमेण

ॐ अं असितांगभैरवाय	ॐ उं उन्मत्तभैरवाय
ॐ रुं रुरुभैरवाय	ॐ कं कपालभैरवाय
ॐ चं चंडभैरवाय	ॐ भीं भीषणभैरवाय
ॐ क्रों क्रोधभैरवाय	ॐ सं संहारभैरवाय

टीप. पंचोपचार पूजा व "अनेन श्रीमहाकाली...प्रीयंताम्" असें म्हणणें.

आभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले ॥
भक्त्या समर्पयेत्तुभ्यं **अष्टमा**वरणार्चनम् ॥ ८ ॥

(९.) अष्टादक्षु पूर्वादि. ॐ लं इंद्राय; ॐ रं अग्नये; ॐ मं यमाय; ॐ क्षं निर्ऋतये; ॐ वं वरुणाय; ॐ यं वायवे; ॐ सं सोमाय; ॐ हं ईशानाय

टीप. पंचोपचार पूजा व "अनेन श्रीमहाकाली...प्रीयंताम्" असें म्हणणें.

आभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले ॥ भक्त्या समर्पयेत्तुभ्यं **नवमा**वरणार्चनम् ॥९॥

(१०.) पूर्वादि अष्टदिक्षु (तद्बहिः) ॐ वं वज्राय; ॐ शं शक्त्यै ॐ दं दण्डाय; ॐ खं खड्गाय; ॐ पां पाशाय; ॐ अं अंकुशाय; ॐ गं गदायै; ॐ त्रिं त्रिशूलाय

टीप. पंचोपचार पूजा व "अनेन श्रीमहाकाली...प्रीयंताम्" असें म्हणणें.

आभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले ॥ भक्त्या समर्पयेत्तुभ्यं **दशमा**वरणार्चनम् ॥१०॥

पूजा—पुढें चालू.

२२. ॐ यत्पुरुषं० —धूपं समर्पयामि ।
२३. ॐ ब्राह्मणोस्य० —दीपं स०
२४. ॐ चंद्रमा मनसो०—नैवेद्यं स० उत्तरापोशनं हस्तप्रक्षालनं मुखप्रक्षालनं स० करोद्वर्तनार्थे चंदनं स० तांबूलं स० फलानि स० दक्षिणां स०
२५. ॐ श्रिये० —कर्पूर नीरांजनदीपं समर्पयामि ।

२६. ॐ नाभ्या० —प्रदक्षिणां स०
२७. ॐ सप्तास्या० —नमस्कारं स०
२८. ॐ यज्ञेन० —पुष्पांजलिं स०

नंतर बलि नुसता पुढें ठेवावा. (कोहळा किंवा ओला नारळ व २ बेलफळें आणि/किंवा २ लिंबें) "अनया पूजया श्रीमहाकालीमहालक्ष्मी-महासरस्वतीदेवताः प्रीयन्ताम् ।"

कुमारी पूजन. "अस्मिन् कर्मणि कुमारीपूजनं च करिष्ये।" असें उदक सोडून "स्वतःवर मूलषडंगन्यास" करावा. नंतर कुमारीस समोर बसवून, हातांत अक्षता घेऊन—

"मंत्राक्षरमयीं देवीं मातृणां रूपधारिणीम् ।
नवदुर्गात्मिकां साक्षात् कन्यामावाहयाम्यहम् ॥"

हा मंत्र म्हणून "मूलमंत्रानें" त्या कुमारीच्या मस्तकावर वाहाव्या. नंतर पायधुण्यापासून नमस्कारापर्यंत कुमारीची पूजा करावी—"पादप्रक्षालन, पाय पुसणें, चंदन, हळद, कुंकु, फुलें–पायावर, डोक्यावर आणि हातांत, नैवेद्य, विडा, दक्षिणा, असल्यास वस्त्र व नमस्कार."

ग्रहस्थापन व पूजन. "आचम्य । प्राणानायम्य । अस्मिन् कर्मणि ग्रह-स्थापनपूजनं च करिष्ये ।"

केवळ नऊ ग्रह किंवा नवग्रह, आधीश प्रत्याधीश या सर्वांसह, मांडावे. गुरुजींनीं मंत्र म्हणून चंदनाचा टिळा लावावा व आपण आवाहनार्थ अक्षता वाहाव्या. आवाहनानंतर पंचोपचार पूजन करावें. ग्रह, देवीच्या उजव्या बाजूस व जागेच्या ईशान्य दिशेस ठेवावयाचे असतात. बाकी गोष्टी गुरुजी सांगतील त्याप्रमाणें कराव्या.

स्थंडिलकार्य, इध्मा व अन्वाधान.

अन्वाधान — [१] ग्रहहोम (केवळ नऊग्रहः एकेक आज्याहुति; किंवा सर्व ग्रहः एकेक आज्याहुति; किंवा सर्व ग्रह : अष्ट, चतुः, द्विराज्याहुति; किंवा सर्व ग्रह : समिद्, चरु, तिलाज्य अष्ट, चतुः, द्विराहुति.) [२] मूलमंत्र १०८ आज्याहुति. [३] सप्तशती मंत्राः सप्तशीति यथालाभद्रव्याहुति. [४] मूलमंत्र १०८ आज्याहुति. [५] पीठावरण-देवता एकेकाज्याहुति. [६] सर्वतोभद्रस्थदेवता एकेकाज्याहुति. [७] शेषेण स्विष्टकृत्, प्रायश्चितादिहोमाहुति.

ग्रहहोम—वरील अन्वाधान पहा.

प्रधान देवताहोम—वरील अन्वाधान पहा.

मूलमंत्र—१ माळ (१०८); सप्तशती मंत्र—७००; मूलमंत्र—१ माळ (१०८).

॥ श्री ॥

पीठदेवता, आवरणदेवता व सर्वतोभद्रदेवता

यांचीं

हवनाकरतां नांवें.

टीप— प्रत्येक नांवाचे शेवटीं " नमःस्वाहा " असें म्हणून प्रत्येकीं एक एक आज्याहुति देणें.

॥ पीठदेवता ॥

१ ॐ आधारशक्त्यैनमःस्वाहा
२ ॐ मूलप्रकृत्यै
३ ॐ कालाग्निरुद्राय
४ ॐ महामंडूकाय
५ ॐ कूर्माय
६ ॐ वराहाय
७ ॐ अनंताय
८ ॐ भूम्यै
९ ॐ अमृतार्णवाय
१० ॐ रत्नद्वीपाय
११ ॐ हेमगिरये
१२ ॐ नंदनोद्यानाय
१३ ॐ मणिभूम्यै
१४ ॐ रत्नमंडपाय

१५ ॐ कल्पतरवे
१६ ॐ रत्नसिंहासनाय
१७ ॐ धर्माय
१८ ॐ ज्ञानाय
१९ ॐ वैराग्याय
२० ॐ ऐश्वर्याय
२१ ॐ अधर्माय
२२ ॐ अज्ञानाय
२३ ॐ अवैराग्याय
२४ ॐ अनैश्वर्याय
२५ ॐ ब्रह्मणे
२६ ॐ अनंताय
२७ ॐ वास्तुपुरुषाय
२८ ॐ सं सत्त्वाय
२९ ॐ रं रजसे
३० ॐ तं तमसे
३१ ॐ मां मायायै
३२ ॐ विं विद्यायै

३३ ॐ ओंकारगिरीपीठेश्वरसहितां ओंकारगिरीपीठेश्वर्यंबापादुकायै
३४ ॐ उड्डुच्चाणपीठेश्वरसहितां उड्डुच्याणपीठेश्वर्यंबापादुकायै
३५ ॐ मातृकापीठेश्वरसहितां मातृकापीठेश्वर्यंबापादुकायै
३६ ॐ जालंधरपीठेश्वरसहितां जालंधरपीठेश्वर्यंबापादुकायै
३७ ॐ कोल्हागिरिपीठेश्वरसाहितां कोल्हागिरिपीठेश्वर्यंबापादुकायै
३८ ॐ पूर्णगिरिपीठेश्वरसहितां पूर्णगिरिपीठेश्वर्यंबापादुकायै

३९ ॐ संहारगिरिपीठेश्वरसहितां संहारगिरिपीठेश्वर्यंबापादुकायै

४० ॐ कामरूपपीठेश्वरसहितां कामरूपपीठेश्वर्यंबापादुकायै

४१ ॐ गं गणेशाय
४२ ॐ क्षं क्षेत्रपालाय
४३ ॐ पां पादुकाभ्यो
४४ ॐ वं बटुकेभ्यो
४५ ॐ जं जयायै
४६ ॐ विं विजयायै
४७ ॐ जं जयंत्यै
४८ ॐ अं अपराजितायै
४९ ॐ अग्निमुखवेतालाय
५० ॐ प्रेतवाहनवेतालाय
५१ ॐ ज्वालामुखवेतालाय
५२ ॐ धूम्राक्षवेतालाय
५३ ॐ कंदाय
५४ ॐ नालाय

५५ ॐ दलेभ्यो
५६ ॐ केसरेभ्यो
५७ ॐ कर्णिकायै
५८ ॐ अं सूर्यमंडलाय
५९ ॐ उं सोममंडलाय
६० ॐ मं वह्निमंडलाय
६१ ॐ अं आत्मने
६२ ॐ उं अंतरात्मने
६३ ॐ पं परमात्मने
६४ ॐ उं ज्ञानात्मने
६५ ॐ विं विष्णुमायायै
६६ ॐ चें चेतनायै
६७ ॐ बुं बुद्ध्यै
६८ ॐ निं निद्रायै

६९ ॐ क्षुं क्षुधायै
७० ॐ छां छायायै
७१ ॐ शं शक्त्यै
७२ ॐ तृं तृष्णायै
७३ ॐ क्षां क्षांत्यै
७४ ॐ जां जात्यै
७५ ॐ लं लज्जायै
७६ ॐ शां शांत्यै
७७ ॐ श्रं श्रद्धायै
७८ ॐ कां कांत्यै
७९ ॐ लं लक्ष्म्यै
८० ॐ धृं धृत्यै
८१ ॐ वृं वृत्त्यै
८२ ॐ स्मृं स्मृत्यै
८३ ॐ दं दयायै
८४ ॐ तुं तुष्ट्यै
८५ ॐ पुं पुष्ट्यै
८६ ॐ मां मातृकायै
८७ ॐ भ्रां भ्रांत्यै
८८ ॐ ह्रीं सर्वशक्तिकमलासनाय
८९ ॐसर्वात्मसंयोगयोगपीठात्मने

॥ आवरणदेवता ॥

९० ॐ ऐं महाकाल्यै विच्चे नमः
९१ ॐ ह्रीं महालक्ष्म्यै विच्चे
९२ ॐ क्लीं महासरस्वत्यै विच्चे
९३ ॐ ह्रूं महिषाय
९४ ॐ क्ष्रौं सिंहाय
९५ ॐ गं गणपतये
९६ ॐ ह्रुं कालाय
९७ ॐ ह्रूं मृत्यवे

९८ ॐ ऱ्हीं रुद्राय
९९ ॐ ऱ्हीं गौर्यै
१०० ॐ श्रीं विष्णवे
१०१ ॐ श्रीं लक्ष्म्यै
१०२ ॐ ऐं ब्रह्मणे
१०३ ॐ ऐं सरस्वत्यै
१०४ ॐ ऱ्हां हृदयाय
१०५ ॐ ऱ्हीं शिरसे
१०६ ॐ ऱ्हूं शिखायै
१०७ ॐ ऱ्हैं कवचाय
१०८ ॐ ऱ्हौं नेत्रत्रयाय
१०९ ॐ ऱ्हः अस्त्राय
११० ॐ गुं गुरुभ्यो
१११ ॐ पं परमगुरुभ्यो
११२ ॐ पं परमेष्ठिगुरुभ्यो
११३ ॐ हरये
११४ ॐ हराय

११५ ॐ गणेशाय
११६ ॐ नं नंदजायै
११७ ॐ रं रक्तदंतिकायै
११८ ॐ शां शाकंभर्यै
११९ ॐ दुं दुर्गायै
१२० ॐ भीं भीमायै
१२१ ॐ भ्रां भ्रामर्यै
१२२ ॐ ब्रां ब्राम्हौ
१२३ ॐ मां माहेश्वर्यै
१२४ ॐ कौं कौमार्यै
१२५ ॐ वैं वैष्णव्यै
१२६ ॐ वां वाराहौ
१२७ ॐ इं इंद्राण्यै
१२८ ॐ नां नारसिंहौ
१२९ ॐ चां चामुंडायै
१३० ॐ अं असितांगभैरवाय
१३१ ॐ रुं रुरुभैरवाय

१३२ ॐ चं चंडभैरवाय
१३३ ॐ क्रौं क्रोधभैरवाय
१३४ ॐ उं उन्मत्तभैरवाय
१३५ ॐ कं कपालभैरवाय
१३६ ॐ भीं भीषणभैरवाय
१३७ ॐ सं संहारभैरवाय
१३८ ॐ लं इंद्राय
१३९ ॐ रं अग्नये
१४० ॐ मं यमाय
१४१ ॐ क्षं निर्ऋतये
१४२ ॐ वं वरुणाय
१४३ ॐ यं वायवे
१४४ ॐ सं सोमाय
१४५ ॐ हं ईशानाय
१४६ ॐ वं वज्राय
१४७ ॐ शं शक्त्यै
१४८ ॐ दं दण्डाय
१४९ ॐ खं खड्गाय
१५० ॐ पां पाशाय
१५१ ॐ अं अंकुशाय
१५२ ॐ गं गदायै
१५३ ॐ त्रिं त्रिशूलाय

॥ सर्वतोभद्रदेवता ॥

१५४ ॐ ब्रह्मणे नमः
१५५ ॐ इंद्राय
१५६ ॐ अग्नये
१५७ ॐ यमाय
१५८ ॐ निर्ऋतये
१५९ ॐ वरुणाय
१६० ॐ वायवे
१६१ ॐ सोमाय

१६२ ॐ ईशानाय
१६३ ॐ वसुभ्यो
१६४ ॐ रुद्रेभ्यो
१६५ ॐ आदित्येभ्यो
१६६ ॐ अश्विभ्याम्
१६७ ॐ विश्वेदेवेभ्यो
१६८ ॐ पितृभ्यो
१६९ ॐ सर्पेभ्यो
१७० ॐ स्कंदाय
१७१ ॐ वृषभाय
१७२ ॐ विष्णवे
१७३ ॐ दक्षाय
१७४ ॐ दुर्गायै
१७५ ॐ स्वधायै
१७६ ॐ मृत्युंजयाय
१७७ ॐ रोगेभ्यो
१७८ ॐ समुद्रेभ्यो

१७९ ॐ सरिद्भ्यो
१८० ॐ मरुत्भ्यो
१८१ ॐ गणेशाय
१८२ ॐ पृथिव्यै
१८३ ॐ मेरवे
१८४ ॐ वज्राय
१८५ ॐ शक्त्यै
१८६ ॐ दण्डाय
१८७ ॐ खड्गाय
१८८ ॐ पाशाय
१८९ ॐ अंकुशाय
१९० ॐ गदायै
१९१ ॐ त्रिशूलाय
१९२ ॐ कश्यपाय
१९३ ॐ अत्रये
१९४ ॐ भारद्वाजाय
१९५ ॐ विश्वामित्राय

१९६ ॐ गौतमाय
१९७ ॐ जमदग्नये
१९८ ॐ वसिष्ठाय
१९९ ॐ अरुंधत्यै
२०० ॐ सूर्याय
२०१ ॐ सोमाय
२०२ ॐ भौमाय
२०३ ॐ बुधाय
२०४ ॐ बृहस्पतये
२०५ ॐ शुक्राय
२०६ ॐ शनैश्चराय
२०७ ॐ राहवे
२०८ ॐ केतवे
२०९ ॐ ऐंद्र्यै
२१० ॐ कौमार्यै
२११ ॐ ब्राम्ह्यै
२१२ ॐ वाराह्यै
२१३ ॐ चामुण्डायै
२१४ ॐ वैष्णव्यै
२१५ ॐ माहेश्वर्यै
२१६ ॐ वैनायिक्यै

अग्निकार्य. स्विष्टकृत्, नवाहुति आणि **प्रायश्चित्त होम.**

माषभक्त बलिदान. आपलें कर्म शांतिकर्म असेल तर येथें बलिदान केलेंच पाहिजे; नाहींतर करायलाच पाहिजे असें नाहीं; केलें तरी आणि न केलें तरी चालतें.

अग्निकार्य—पुढें चालू.

पूर्णाहुति, वसोर्धारा (पाहिजे असल्यास द्यावी) ते **प्रणीताविमोका** पर्यंत.

तर्पण. मूलमंत्रानें "तर्पयामि" असें म्हणून पाणी किंवा दूध सोडावयाचें. नवचण्डींत ७० वेळां; शतचण्डींत ७०० वेळां; किंवा सबंध सप्तशतीच्या ७०० मंत्राच्या एका पाठाचें तर्पण. त्याच्या दसपट सहस्रचण्डींत.

मार्जन. मूलमंत्रानें "मार्जयामि" म्हणून स्वतःवर पाण्यानें किंवा दुधानें (नवीन पाणी कांहीं घेतात; कांहींजण तर्पण केलेलें पाणी घेतात) प्रोक्षण करणें. नवचण्डींत ७ वेळां, शतचण्डींत ७० व ७०० सहस्रचण्डींत.

आचार्यपूजन. आचार्यवरणी दिली असेल तर येथें ज्याला वरणी दिली असते त्याचें पूजन करावयाचें; नाहींतर नाहीं.

अभिषेक. पूर्णपात्राखालील कलशांतील पाण्यानें कुटुंबांतील सर्व मंडळींसह बसून.

ग्रहउत्तरपूजा व विसर्जन. ग्रहांची गंधापासून पुढें गंध, अक्षत, हरिद्राकुंकुम, पुष्पें, धूप, दीप, नैवेद्य, फळें, तांबूल, दक्षिणा, प्रदक्षिणा, नमस्कार, उत्तरार्दिक्य दीप, पुष्पांजली पर्यंत पूजन करून **"यान्तु देवगणा०"** या मंत्रानें अक्षता टाकून विसर्जन करून ग्रहपीठाचें दान आचार्यास करावें.

देवीउत्तरपूजा. **"अस्मिन् कर्मणि प्रधानदेवता उत्तरपूजां करिष्ये।"** म्हणून उदक सोडावें. नंतर गंध, हळद, कुंकु, सिंदूर, अक्षता, पुष्प, धूप, दीप, नैवेद्य (महानैवेद्य), तांबूल, इतर उपचारार्थें अक्षता, फळें, दक्षिणा, आरती व पुष्पांजली इतकी पूजा करावी.

महाबलिदान. देवीसमोर बली ठेवलेला असतो त्याची पूजा करावी. "**बलयेनमः।** स्नानं, चंदनं, हरिद्राकुंकुमं, अक्षतान्, पुष्पं, धूपं, दीपं, नैवेद्यं फलं, तांबूलं, दक्षिणां समर्पयामि।" नंतर — "**पशु त्वं बलिरूपेण ममभाग्यादुपस्थितः। प्रणमामि ततः सर्वरूपिणं बलिरूपिणम् ॥१॥ चण्डिका प्रीतिदानेन दातुरापद्विनाशनम्। चामुंडा बलिरूपाय बले तुभ्यं नमोस्तुते ॥२॥**"

अशी प्रार्थना करून "**ॐऐंर्ह्रींश्रीं**" हा मंत्र म्हणून बलीवर फूल वाहावें म्हणजे बलिदान झालें. नंतर हातपाय धुऊन दोनदां आचमन करावें.

देवीप्रार्थना.

खड्गिनी शूलिनी घोरा गदिनी चक्रिणी तथा। शंखिनी चापिनी बाणभुशुंडीपरिघायुधा ॥१॥
शूलेन पाहि नो देवि पाहि खड्गेन चाम्बिके। घंटास्वनेन नः पाहि चापज्यानिःस्वनेन च ॥२॥
प्राच्यां रक्ष प्रतच्यिां च चंडिके रक्ष दक्षिणे। भ्रामणेनात्मशूलस्य उत्तरस्यां तथेश्वरि ॥३॥
सौम्यानि यानि रूपाणि त्रैलोक्ये विचरंति ते। यानि चात्यंतघोराणि तै रक्षास्मांस्तथा भुवम्॥४॥
खड्गशूलगदादीनि यानि चास्त्राणि तेंऽबिके। करपल्लवसंगीनि तैरस्मान् रक्ष सर्वतः ॥५॥
सर्वस्वरूपे सर्वेशे सर्वशक्तिसमन्विते। भयेभ्यस्त्राहि नो देवि दुर्गे देवि नमोस्तु ते ॥६॥
रूपं देहि यशो देहि भगं भगवति देहि मे। पुत्रान् देहि धनं देहि सर्वान्कामांश्च देहि मे ॥७॥
महिषघ्नि महामाये चामुण्डे मुंडमालिनि। आयुरारोग्यमैश्वर्यं देहि देवि नमोस्तुते ॥८॥

गुह्यातिगुह्यगोप्त्री त्वं गृहाणास्मत्कृतं जपम् ॥
सिद्धिर्भवतु मे देवि त्वत्प्रसादान्महेश्वरि ॥१॥

अग्निकार्य—पुढें चालू.

उपस्थान; अग्निपूजन; विभूतिधारण; अग्निविसर्जन **गच्छ गच्छ०** या मंत्रानें.

देवी उत्थापन. मूलमंत्र म्हणून देवीवर फूल वाहावें; मूलषडंगन्यास करावे. नंतर "**उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पते०**" हा मंत्र म्हणून देवीवर अक्षता टाकाव्या व मग प्रार्थना

करावी — **उत्तिष्ठ देवि चण्डेशि शुभां पूजां प्रगृह्य च। कुरुष्व मम कल्याणं अष्टाभिः शक्तिभिः सह ॥ १ ॥ त्रैलोक्यमातर्देवि त्वं शुभां पूजां प्रगृह्य च । दानेनानेन संतुष्टा सुप्रीता वरदा भव ॥ २ ॥**

आवाहनं न जानामि न जानामि तवार्चनम् । पूजां चैव न जानामि क्षमस्व परमेश्वरि ॥३॥
अज्ञानात् विस्मृतेर्भ्रांत्या यन्न्यूनमधिकं कृतम् । तत्सर्वं क्षम्यतां देवि प्रसीद परमेश्वरि ॥४॥
यस्य स्मृत्या च नामोक्त्या तपःपूजाक्रियादिषु । न्यूनं संपूर्णतां यातु सद्यो वंदे तमच्युतम्॥५॥

"अनेन मया यथाज्ञानेन यथामीलितोपचारद्रव्यैः कृतपूजनेन श्रीमहाकालीमहालक्ष्मीमहासरस्वतीदेवताः प्रीयन्ताम् ।" म्हणून उदक सोडावें. **न्यूनाधिक्य परिहारार्थं विष्णुस्मरणात् सर्वं परिपूर्णमस्तु।** (बारा वेळां विष्णुस्मरण करावें.)

गुरुस्मरणम् ॥ **श्रीसद्गुरुचरणारविंदार्पणमस्तु** ॥

ॐ गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरुर्देवो महेश्वरः। गुरुः साक्षात् परब्रह्म तस्मै श्रीगुरवे नमः ॐ॥

पूजनांत. आचम्य । **यान्तुदेव०** म्हणून महागणपति वगैरे विसर्जन.

ब्राह्मणपूजनं, आशीर्वचनम् तथा तीर्थप्रसादग्रहणम् । इति ॥

शतचण्डीचे होमाकरितां साकुल्याचें प्रमाण

(प्रमाण - मृगीमुद्रा)

तांदूळ - ६७५ तोळे; काळे तीळ - २२५ तोळे; जव - ७५ तोळे;

साखर - ८० तोळे आणि **तूप - ३० तोळे.**

शतचण्डीचे होमाकरितां स्थंडिलप्रमाण

यजमानानें पायाचे चवड्यावर, शक्य तितकें उंच करून, टाच भिंतीला लावून, हात सरळ समांतर उंच करून भिंतीला लागून उभे राहावें; मधल्या बोटाच्या अग्रावर खूण करून भिंतीवरून माप घ्यावें; हें माप यजमानाच्या उंचीचें. याला पांचानें भागून जें माप येईल तें हाताचें माप समजावें. हें माप चोवीस अंगुळाबरोबर धरावयाचें. नंतर २४ अंगुळाबरोबर जर इतके इंच तर ३३$\frac{१५}{१६}$ अंगुळांबरोबर किती हें काढावें; जितकें माप येईल तितकी स्थंडिलाची लांबी व रुंदी ठेवावी. हें जें माप येईल त्याला सहानें भागावें व जें माप येईल तितकें स्थंडिलाचे उंचीचें माप होय. स्थंडिलाचे भोंवतीं विटा लावाव्या म्हणजे झालें.

॥ इति श्रीचण्डीपूजा परिक्रम ॥

सुमंगल मुद्रणालय, नागपूर.

[OrderDescription]
,CREATED=24.07.20 15:22
,TRANSFERRED=2020/07/24 at 15:27:38
,PAGES=57
,TYPE=STD
,NAME=S0003381
,Book Name=M-2470-SHRI CHANDIPUJA PARIKARAM
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF

FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF

FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF

FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF

FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF
,FILE52=00000052.TIF
,FILE53=00000053.TIF
,FILE54=00000054.TIF
,FILE55=00000055.TIF
,FILE56=00000056.TIF
,FILE57=00000057.TIF
,